

UGOVOR O KREDITU

Gudelj, Ante

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:598329>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-07**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

UGOVOR O KREDITU

Mentor: Doc.dr.sc Marko Ivkošić

Student: Ante Gudelj

Split, rujan, 2017.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	4
2. KREDIT.....	5
2.1 Povijest kredita.....	5
2.2 Kreiranje kredita.....	5
2.3 Kreditni ciklus.....	6
3. POJAM UGOVORA O KREDI.....	7
4. VRSTE KREDITA.....	8
5. UGOVOR O KREDITU NA TEMALJU ZALOGA VRIJEDNOSNIH PAPIRA.....	11
5.1 Pojam.....	11
5.2 Oblik i sadržaj.....	11
5.3 Kad banka može prodati založene papire.....	12
5.4 Dospjeće korisnikove obveze.....	12
6. REZLIKE UGOVORA O KREDITU I UGOVORA O ZAJMU.....	12
7. UVJETI DAVANJA I NAČINI VRAĆANJA KREDITA.....	13
7.1 Uvjeti davanja kredita.....	13
7.2 Rok i način otplate kredita.....	14
7.3 Osiguranje obveze vraćanja kredita.....	15
8. KAMTE.....	16
8.1 Stopa ugovorene kamate.....	16
8.2 Kamata na kamate.....	17
8.3 Zatezne kamate.....	17
9. RASKID I OTAKAZ UGOVORA O KREDITU.....	18
9.1 Raskid ugovora o kreditu.....	18
9.2 Otkaz ugovora o kreditu.....	18
10. LOŠI KREDITI.....	20
10.1 Udio loših kredita u RH u 2016. godini.....	20
10.2 Udio loših kredita u CHF u 2016. godini.....	22

11. KREDITI S VALUTNIM KLAUZULAMA.....	23
12. SLUČAJ FRANAK.....	24
12.1 Tužba.....	25
12.2 Presuda.....	26
13. ZAKLJUČAK.....	27
14. SAŽETAK.....	28
15. SUMMARY.....	29
16. LITERATURA.....	30

1. UVOD

Kredit je novčani dužničko-vjerovnički odnos u kojem vjerovnik kredita (obično banka) ustupa pravo korištenja određenog iznosa novčanih sredstava dužniku (debitoru) na ugovoreno vrijeme i uz ugovorene uvjete povrata.

Sama riječ kredit dolazi od francuskog, njemačkog i talijanskog jezika, a iz latinskog dolazi samo značenje, što znači; ono što je povjereno, zajam.

Kao instrument premošćenja tekuće nelikvidnosti, odnosno financiranja izvoza, uvoza, potrošnje, investicija, ili proizvodnje u razdoblju nedovoljne štednje, kredit je važna poluga gospodarskog rasta i razvoja.

Kod uzimanja kredita, sa strane debitora treba biti jako oprezan. Treba biti svjestan obveze vraćanja glavnice, ali i kamate na posuđenu glavicu. Svi uvjeti se trebaju pomno unaprijed analizirati, kako bi se što je moguće više smanjio rizik kojeg sa sobom nosi obveza kredita. Također, sa oprez je potreban i sa strane vjerovnika jer u današnjem dinamičkom gospodarstvu prisutan je veliki broj poduzeća koja nisu sposobna vraćati svoje obveze ili uskoro neće biti sposobna, te se stoga treba pravovremeno zaštititi.

Ugovor o kreditu je pisani dokument u kojem se utvrđuju prava i obveze obaju strana ugovornog odnosa, iznos kredita, uvjeti dobivanja, korištenja i vraćanja kredita.

2. KREDIT

2.1. Povijest kredita

Riječ kredit potječe od latinske riječi „kredo“, „credere“ i „creditum“ što znači vjera, vjerovati i kredit. Prva pojava kreditnih odnosa javlja se pri kraju prvobitne zajednice kada su ljudi između sebe posuđivali ili ustupali neke vrijednosti ili stvari na određeno vrijeme. Važno je zaključiti da se prvotno kredit pojavljivao u obliku robe i stvari. U trenutku dospijeća kredita dužnik je morao raspolagati nekom vrijednošću, tj novcem a mogao ga je dobiti prodajom svoje robe ili putem pozajmljivanja. Na bazi robnog ili naturalnog kredita , razvio se novčani kredit, čija ja osnovna karakteristika plaćanje kamate kao cijene ustupanja novčane vrijednosti-novca. S razvojem društva došlo je i do razvoja kreditnih poslova. Kreditiranje kao oblik financiranja nužno je za razvoj društva i ekonomije uopće, međutim problemi generalno nastaju kada je cijena kredita (visina kamate) previsoka i zato uvijek treba istraživati ponude na tržištu i uzeti jeftin kredit.¹

2.2. Kreiranje kredita

Banke kreiraju kredite i kreditnu politiku na temelju stvarnog depozita, kada nekakav poslovni subjekt (fizička ili pravna osoba) na svoj račun u banci položi gotovinu banka mora određeni dio zadržati kao rezervu za likvidnost (postotak koji u pravilu određuje središnja banka) kako bi svojim klijentima mogla isplatiti obveze koje ima prema njima, kada oni to zatraže od banke. Preostali dio primljenog gotovinskog pologa banka koristi za odobravanje kredita podnositelju zahtjeva za kredit odnosno zajmotražitelju. Što je preostali dio depozita veći to je veća i mogućnost odobravanja kredita.

Gotovinski depoziti nisu jedina mogućnost na koji banka prikuplja sredstva za plasiranje. Na tržištu postoji više izvora sredstava a najvažniji su:

a) Fondovi banaka

To je početni kapital (temeljni kapital) koji u banku unose njezini vlasnici. To je vlastiti kapital banke.

b) Depoziti

Banka prikuplja slobodna novčana sredstva od raznih subjekata na tržištu kao što su poduzeća , građani i drugi subjekti te time povećava svoj kreditni potencijal

¹ Obiteljske financije: Povijest kredita, (internet) raspoloživo na: <http://www.obiteljskefinancije.com/povijest-kredita>, (07.08.2017.)

c) Međubankarski krediti

Banke se međusobno kreditiraju u slučaju potrebe i teškoća. Banke mogu uzeti kredit od drugih banaka ili drugih financijskih organizacija, a banke može kreditirati i Središnja banka.²

2.3. Kreditni ciklus

Bankovni krediti predstavljaju volumen sredstava (novca) koje pojedinac ili tvrtka mogu posuditi od jedne ili više institucija koje se bave posuđivanjem novca tj. davanjem kredita. U praksi idealan bankovni kredit bi trebao biti mjera o tome koliko je gotovine moguće izdati-posuditi na temelju kreditne povijesti i imovine tvrtke ili osobe.

Temeljna filozofija bankovnog sustava je ta da kad je novac posuđen, mora postojati osnovano očekivanje o vraćanju kredita plus kamate. Svaki izdavatelj kredita mora kvalitetno sagledati cjelokupni financijski status osobe koja uzima kredit.

Važnost bankarskih kredita shvatimo kada želimo uzeti hipotekarni kredit ili neki drugi oblik za financiranje kupnje stana ili kuće. O kreditnom rejtingu će ovisiti uvjeti za dobivanje hipoteke. Danas u bankarstvu postoje institucije koje prate kreditni rejting osoba ili tvrtki. Bitni čimbenici za određivanje uvjeta o kreditu za tražitelja kredita su: imovina koju posjeduje, štednja, udjeli u fondovima, dionice, status zaposlenosti, podaci o plaći, karakteristike poduzeća u kojem radi, povijest vraćanja i plaćanja kredita. Kreditni rejting se može poboljšati na način da urednoservisiramo svoje obveze, da se smanje dugovanja po kreditnim karticama, po tekućem računu, da se aktivno štedi i sl. Kreditni ciklus je period koji je potreban da se kredit plasira na tržište sve dok se ne ugovori. Kada neka ekonomija raste veća je potražnja za kreditima kako dolazi do širenja tvrtki, što vodi porastu kamatnih stopa. U određenoj točki te kamatne stope koje su cijena kredita, su previsoke za sve koji i dalje žele uzeti kredit. Tada kamatna stopa počinje padati uzrokujući manju profitabilnost za one koji daju kredite i manji profit za investiranje u tržište kredita. Sve to dovodi do manje količine novca raspoloživog za posuđivanje a i time put do realizacije kredita postaje teži i sporiji, a vrlo često i nemoguć.³

² Obiteljske financije: Kreiranje kredita, (internet), raspoloživo na: <http://www.obiteljskefinancije.com/kreiranje-kredita/42-kreiranje-kredita>, (07.08.2017.)

³ Krediti Štednja: Kredit i kreditni ciklus, (internet), raspoloživo na: <http://krediti-stednja.com/kredit-i-kreditni-ciklus/43-kredit-i-kreditni-ciklus>, (07.08.2017.)

3. POJAM UGOVORA O KREDITU

Ugovorom o kreditu banka se obvezuje korisniku kredita staviti na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava na određeno ili neodređeno vrijeme, za neku namjenu ili bez utvrđene namjene, akorisnik se obvezuje banci plaćati ugovorene kamate i iskorišteni iznos novca vratiti u vrijeme i na način kako je dogovoreno.

Pravni pojam ugovora o kreditu iz članka 2021. I ekonomski pojam kredita bitno se razlikuju. U ekonomskom smislu pod kreditom se podrazumjeva „privatno – privredni akt“ kojim neki privredni subjekt prepušta u vlasništvo drugome privrednom subjektu za određeno vrijeme i s pravom na kasniji povrat, a uz određenu odštetu (interes) izvjesna realna ekonomska dobra ili novac odnosno pravo kojim on može da dođe do realnih ekonomskih dobara...ukoliko se kod toga prepuštaju stvarna ekonomska dobra u pitanju je stvarni kredit, npr. Kad se daje u zajam žito, stoka, alat itd., a kad se prepušta slobodna kupovna snaga predstavljena u bilo kojoj vrsti novca, dakle u metalnom, notalnom, ili žiralnom novcu radi se o novčanom kreditu“ (Tomašević, Jozo: Novac i kredit, 1938.,reprint 2004., str 187).

Iz toga je vidljivo da u kreditu u ekonomskom smislu odgovara samo ugovor o kreditu, nego i ugovor o zajmu, ali i prodaja s obročnim otplatama cijene, pa i odredbe o ugovoru o prodaji u čl. 439. spominju prodaju na kredit, gdje je u komentaru također izložena razlika između ekonomskog shvaćanja kredita i pravnog pojma ugovora o kreditu. Ugovor o kreditu ekonomska literatura naziva novčani kredit. Davanje kredita uzima se kao aktivni bankarski posao kojim banka plasira sredstva što joj stoje na raspolaganju i ujedno je jedna od najstarijih djelatnosti banaka.⁴

⁴ GORENC, V. (2005): Komentar zakona o obveznim odnosima, RRiF – plus, Zagreb, str. 1560-1561.

4. VRSTE KREDITA

Sadržaj ugovora o kreditu uvelike ovisi o vrsti kredita. Zakon o obveznim odnosima daje samo temeljne pojmove ugovora o kreditu no poslovna praksa i uvjeti na tržištu doveli su do stvaranja različitih vrsta kredita.

Razlikujemo nenamjenski i namjenski kredit.

Nenamjenski krediti mogu se koristiti u bilo koju svrhu. U namjenskim kreditima ugovorom je unaprijed određena svrha (namjena) u koju korisnik treba rabiti kredit, novčanim sredstvima iz namjenskih kredita korisnik se dužan koristiti u skladu s tom namjenom. Ukoliko se korisnik namjenskog kredita ne ponaša u skladu s namjenom banka može otkazati ugovor o kreditu prije isteka ugovorenog vremena s tim da je teret dokaza (da se korisnik ne ponaša u skladu s namjenom) na banci.⁵ S obzirom na to potrebno je u ugovoru detaljno izraditi položaj svake ugovorne strane u slučaju neispunjenja ugovorne namjene.

Zakonodavac je previdio da se korisniku kredita stavi na raspolaganje određeni novčani iznos na određeno i neodređeno vrijeme.⁶ U pravilu se sklapaju krediti na određeno vrijeme i to: kratkoročni (do jedne godine), srednjoročni (do 5 godina) i dugoročni (5 do 10 godina).⁷

Među kratkoročnim kreditima valja izdvojiti:

a) Kontokorentni kredit - kratkoročan je kredit što ga banka odobrava u korist tekućega računa komitenta. Sredstva odobrenoga kredita komitent može koristiti za promet i plaćanje, odnosno izdavati naloge za plaćanje iznad vlastitih sredstava na računu. Iako se kredit odobrava do iznosa najvišega utvrđenoga kreditnog limita, komitent može koristiti kredit i u manjem iznosu od ugovorenoga. Pritom komitent plaća kamate samo na iskorišteni dio takve „otvorene kreditne linije“, a na neiskorišteni dio plaća proviziju banci. Kontokorentni kredit vrlo je raširen oblik kratkoročnoga kreditnoga kreditiranja, koji komitentu omogućuje jednostavnije premošćenje kratkoročne nelikvidnosti, elastičnu i racionalnu upotrebu kredita, smanjuje blagajničko poslovanje, itd.. Njegova se pogodnost očituje prilikom otvaranja akreditiva, plaćanja špeditera, kod pretfinanciranja i međufinanciranja, prilikom kupovine većih količina robe uz popust za gotovinu i sl.. Iako je formalno kratkoročni oblik zaduživanja s rokom dospijeca do jedne godine u praktičnom poslovanju, zbog višekratnoga produženja

⁵ GORENC, V. (2000): Trgovačko pravo-ugovori, Školska knjiga, Zagreb, str. 231.

⁶ GORENC, V.(1995): Trgovačko pravo – ugovori, Školska knjiga, Zagreb, Str 204

⁷ Gudelj, R. (2015): Ugovor o kreditu, Diplomski rad, Pravni fakultet Split, str. 12

ugovora, on dobiva dugoročan značaj. Kamatne stope na kontokorentne kredite u pravilu su više nego na ostale vrste kredita jer promjenljivi obujam njegova korištenja nameće banci potrebu održavanja višeg stupnja likvidnosti.⁸

b) Eskontni kredit-kratkoročni je kredit na temelju zaloga (najčešće robne) mjenice, kojom banka kupuje određeno potraživanje prije njegova dospijeca uz istodobnu naplatu eskontna, tj. kamata, provizije i troškova za svoje usluge. Kamata koja se pritom obračunava odnosi se na razdoblje od dana isplate eskontnoga kredita do dana dospijeca mjenice. Eskontiranjem mjenice robni kredit pretvara se u bankarski kredit, čime se potraživanje prema kupcu pretvara u potraživanje prema banci. Eskontni krediti odobravaju se na kraće rokove (u pravilu nekoliko mjeseci), tj. do dospijeca mjenice. Kada mjenica dospije, dužnik po eskontnom kreditu mora vratiti banci odobreni iznos kredita. Ako se to ne dogodi, banka će protrestirati mjenicu i naplatiti traženi iznos od bilo kojega mjeničnoga dužnika. Budući da eskontiranu mjenicu banka može reeskontirati kod središnje banke ili neke druge komercijalne banke, mjenični kredit, sa stajališta likvidnosti, povoljnije je za poslovnu banku nego ostali oblici kredita.⁹

Od dugoročnih kredita najčešći je hipotekarni kredit.

Hipotekarni krediti - dugoročni je kredit (s rokom dospijeca od deset do dvadeset godina) koji je osiguran upisom hipoteke, odnosno založnoga prava na nekretnini. Hipotekarni vjerovnik (banka ili druge specijalizirane financijske institucije) vraćanje kredita osigurava tzv. intabulacijom, odnosno pravnim postupkom uknjižbe založnoga prava na nekretnini, temeljem kojega dospjela nenaplaćena potraživanja može namiriti iz vrijednosti zaloga. Predmet hipoteke može biti; stambeni ili poslovni prostor, zemljište, gospodarske zgrade, skladišta i druge nekretnine nad kojima se založno pravo stječe upisom u zemljišne knjige, ali i pojedini oblici pokretnina, primjerice brodovi i zrakoplovi, nad kojima se založno pravo stječe upisom u zemljišne knjige, ali i pojedini oblici pokretnina, primjerice brodovi i zrakoplovi, nad kojima se založno pravo stječe upisom u registar brodova i registar zrakoplova. Svoja prava hipotekarni vjerovnici ostvaruju preko suda, tražeći da hipotekarni zalog bude izložen javnoj prodaji, tj. dražbi. Stjecanjem hipoteke vjerovnik nema pravo posjeda zaloga, već založno dobro ostaje na raspolaganju dužniku i može biti predmetom kupoprodaje. Dužnik je pritom obvezan voditi brigu o očuvanju vrijednosti založene

⁸ Wikipedija: Kredit, (internet), raspoloživo na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Kredit>, (10.08.217.)

⁹ Wikipedija: Kredit, (internet), raspoloživo na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Kredit>, (10.08.2107.)

nekretnine. Budući da sigurnost naplate potraživanja leži u vrijednosti nekretnine, hipotekarni kredit u pravilu se odobrava u visini do 70% promjene ili procijenjene vrijednosti nekretnine. Odobrava se za izgradnju novih objekata ili za opće financiranje. Na hipotekarnom tržištu vrlo veliko značenje imaju stambene hipoteke.¹⁰

S obzirom na valutu i stranke ugovora o kreditu razlikujemo domaće i inozemne kreditne poslove. Domaći kreditni poslovi sklapaju se među tuzemnim rezidentima i izraženi su u domaćoj valuti. Inozemne kredite sklapaju domaće i inozemne osobe s kojima se ugovara pribavljanje i odobravanje kredita za obavljanje djelatnosti domaće fizičke ili pravne osobe. Mjesto sklapanja ugovora nije mjerodavno za inozemne kredite.¹¹

Postoje i specijalizirani oblici kredita. Tako u pružanju financijske podrške izvozu postoje krediti kupcu, krediti banke banci i krediti dobavljača.

Kredit dobavljača-kreditni je posao u kojem izvoznik odobrava kredit uzravno kupcu-uvozniku sukladno ugovoru o isporuci robe uz odgođeno plaćanje.

Kredit kupcu odobrava komercijalna banka (ili specijalizirana državna agencija za financiranje izvoza) inozemnomu kupcu, čime se osigurava brza naplata domaćem izvozniku. Kod kredita banke banci domaća banka izvoznika ili državna agencija za financiranje izvoza kreditira inozemna banka za račun kupca-uvoznika doznačuje novac izvozniku.¹²

Važno je spomenuti i sindicirane kredite u kojima je davatelj kredita više banaka od kojih svaka daje kredit korisniku ali pod zajedničkim odnosno istovjetnim uvjetima. U ugovoru je posebno naveden i udio svake banke u ukupnoj svoti kredita. Sindicirane kredite treba razlikovati od sudjelovanja u kreditu gdje samo jedna banka zapravo sklapa ugovor o kreditu s korisnikom, ali zatim drugim bankama prenosi dijelove kredita (npr. ustupanjem ili novacijom).

S obzirom na specifične rizike u odnosu na pravni položaj ugovornih strana, izdvajaju se krediti u kojima se kao jedna strana pojavljuje država. Ti specifični rizici nastaju iz okolnosti što je država suverena i ima zakonodavnu vlast te može sama mijenjati propise, može biti izuzeta iz građanske jurisdikcije te se na nju odnose posebni propisi u vezi sa stečajem.¹³

¹⁰ Wikipedija: Kredit, (internet), raspoloživo na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Kredit>, (10.08.2017.)

¹¹ Gudelj, R; op.cit. str. 12

¹² Wikipedija: Kredit, (internet), raspoloživo na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Kredit>, (10.08.2017.)

¹³ Gudelj, R; op.cit. str 12

5. UGOVOR O KREDITU NA TEMALJU ZALOGA VRIJEDNOSNIH PAPIRA

Lombardni kredit- kratkoročni je kredit na temelju zaloga pokretnih stvari ili vrijednosnica (izuzev mjenice), koje ostaju vlasništvo zajmoprimca, ali su do trenutka otplate u posjedu banka. Predmet lombarda najčešće se pokretne stvari poput predmeta od plemenitih kovina, umjetnička djela, vrijednosnica (obveznica, dionica, blagajničkih zapisa) i sl. Založeni predmeti predstavljaju instrumente osiguranja vraćanja lombardnoga kredita, pa ih banka, ako dužnik nije u stanju vratiti kredit banci, ima pravo prodati i na taj način naplatiti dug. Sa stajališta korisnika kredita, pogodnost lombarda očituje se u tome što zajmoprimac može doći do novčanih sredstava potrebnih za tekuću proizvodnju ili potrošnju, a da pritom ne mora prodati svoje vrijednosnice ili pokretnine. Lombardni kredit posebice je pogodan kada se odobrava uz zalog uskladištene robe, ploveće robe, odnosno robe na putu, što omogućuje vlasnicima založnih dobara da dobiju potrebna novčana sredstva i prije nego što konačno prodaju. Lombardni kredit odobrava se na rok od nekoliko dana do nekoliko mjeseci.¹⁴

5.1 . Pojam

Ugovorom o kreditu na temelju zaloga vrijednosnih papira banka odobrava kredit u određenom novčanom iznosu uz osiguranje zalogom vrijednosnih papira koji pripadaju korisniku kredita ili trećem koji na to pristane.¹⁵

5.2. Oblik i sadržaj

Ugovor o kreditu na temelju zaloga vrijednosnih papira mora biti sastavljen u pisanom obliku. Ugovor mora sadržavati naznaku vrijednosnih papira koji se zalažu, tvrtku i sjedište, odnosno ime i prebivalište imatelja papira, iznos i uvjete odobrenog kredita te iznos i vrijednost papira koji je uzet u obzir za odobrenje kredita.¹⁶

¹⁴Wikipedija: Kredit, (internet), raspoloživo na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Kredit>, (07.08.2017.)

¹⁵ Narodne novine, (2015): Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine d. d. Zagreb, broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, Čl. 1025

¹⁶Narodne novine, (2015): Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine d. d. Zagreb, broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, Čl. 1026

5.3. Kad banka može prodati založene papire

Ako korisnik ne vrati po dospelosti dobiveni kredit, banka može u svrhu namiranja, prodati založene vrijednosne papire prema pravilima založnog prava.¹⁷

5.4. Dospjeće korisnikove obveze (čl. 1027)

Prvo što treba uočiti u odredbi čl. 1027. je to što ona govori o vraćanju kredita, a tu okolnost treba uočiti stoga što ugovorom o kreditu korisnik prema banci preuzima dvije obveze: obvezu vraćanja svote stavljenu na raspolaganje i obvezu plaćanja kamata. Kako je „dobiveni kredit“ samo svota koju je banka korisniku stavila na raspolaganje, a nikako i kamate, koje su naknada što je za „dobiveni kredit“ korisnik plaća banci, za zaključiti je kako se odredbe članka 1027. odnose samo na „dobiveni kredit“ tj. glavnice, a ne i na kamate.¹⁸

6. RAZLIKE UGOVORA O KREDITU I UGOVORA O ZAJMU

Ugovor o kreditu razvio je se iz ugovora o zajmu. Za kvalifikaciju nekog ugovora kao ugovora o kreditu- a ne kao ugovora o zajmu – kumulativno moraju postojati sva njegova obilježja koja ga razlikuju od zajma, a to su:

1. Ugovorna strana koja drugoj stavlja novčanu svotu na raspolaganje (davatelj kredita) mora biti banka, a ne može biti druga osoba
2. Predmet ugovora mora biti novčana svota, a ne mogu biti stvari
3. Ugovor mora biti naplatan što znači da za postojanje ugovora o kreditu, korisnik uvijek mora biti dužan ne samo vratiti glavnice, nego i platiti kamatu
4. Obvezatan pisani oblik čija obvezatnost proizlazi iz zakona.

Budući da ova obilježja moraju postojati kumulativno, izostanak makar jednog dovest će do kvalifikacije ugovora kao ugovora o zajmu. S obzirom na sličnosti koje proizlaze iz izvođenja ugovora o kreditu iz ugovora o zajmu, te s obzirom na detaljnije uređenje ugovora o zajmu, držimo da se odredbe o ugovoru o naplatnom zajmu mogu i trebaju podredno primjeniti na ugovor o kreditu, razumije se na odgovarajući način koji uzima u obzir i razlike između ta dva ugovora.¹⁹

¹⁷Narodne novine, (2015): Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, Čl. 1027

¹⁸ GORENC, V. (2005): Komentar zakona o obveznim odnosima, Rif – plus, Zagreb, str. 1570.

¹⁹ GORENC, V.(2005): Komentar zakona o obveznim odnosima, Rif – plus, Zagreb, str. 1561.

7. UVJETI DAVANJA I NAČINI VRAĆANJA KREDITA

Dužnik je dužan vjerovniku vratiti posuđenu glavnicu uvećanu za pripadajuću ugovorenu kamatu. Plaćanje ugovorenih kamata formulirano je u promotranoj odredbi trajnim oblikom „plaćati“ (a ne platiti), tako da je očito kako bankina tražbina plaćanja kamata znači periodičnu tražbinu. Upravo obveza plaćanja kamata ugovor o kreditu čini naplatnim.

Vraćanje iskorištene svote novca kao druga korisnikova obveza ne smije se shvatiti doslovice, jer bi tako shvaćanje dovelo do sofističkog zaključka kako onaj dio svote stavljen mu na raspolaganje, koje nije iskoristio korisnik nije dužan vratiti. Umjesto toga korisnik je dužan vratiti banci onu svotu koju mu je ona stavila na raspolaganje. On je dužan vratiti tu svotu, a ne ugovorenu svotu, jer je i nakon sklapanja ugovora moguće da banka korisniku ne stavi na raspolaganje cijelu ugovorenu svotu. Npr. kod namijenskog kredita korisnik ne kupi od trećega svu robu na koju se odnosio nenamjenski kredit, pa ni banka ne isplati ukupnu svotu kredita ili kod kredita u obliku dopuštenja negativnog salda na tekućem računu, deponent uopće nema negativni saldo.

Vraćanje svote stavljen na raspolaganje i plaćanje ugovorenih kamata u tekstu odredbe odvojeno su izraženi i to na način iz kojih bi proizlazilo da je korisnik dužan kamate plaćati periodično, a glavnici vratiti o isteku ugovorenog roka vraćanja („vratiti u vrijeme i na način kako je ugovoreno“). U stvarnosti, umjesto toga često se ugovara plaćanje u anuitetima koji se plaćaju periodično i koji u sebi sadrže i dio ukupne svote kamata i dio ukupne svote glavnice.

Glede vremena vraćanja glavnice posebno treba naznačiti kako ono ne treba biti ugovoreno, jer ugovor o kreditu – kao i ugovor o zajmu – može biti sklopljen i na neodređeno vrijeme.²⁰

7.1. Uvjeti davanja kredita

Primjer uvjeta davanja kredita fizičkim osobama kod OTP banke d.d.

Kreditna sposobnost klijenta- korisnika kredita, sudužnika i jamaca utvrđuje se individualno, sukladno aktima kreditne institucije, na temelju dostavljene dokumentacije i uvidom u Kreditni registar. Radi utvrđivanja kreditne sposobnosti i procjene kreditnog rizika klijent je dužan dostaviti banci sve potrebne informacije za svakog od sudionika u kreditnom poslu. Osnovni parametri za izračun kreditne sposobnosti su: iznos traženog kredita, status zaposlenja, status klijenta, visina prosječnih mjesečnih primanja, postojeće obveze klijenta

²⁰ GORENC, V. (2005): Komentar zakona o obveznim odnosima, RRiF – plus, Zagreb, str. 1562.

kao korisnika kredita, sudužnika ili jamca, odobreni limiti po kreditnim karticama, troškovi života ovisno o broju članova u kućanstvu. Kreditna sposobnost klijenta – korisnika kredita može se povećati plaćom jednog ili više sudužnika, ali samo onih koji s podnosiocem zahtjeva žive u zajedničkom domaćinstvu. U okviru jednog kreditnog posla mogu se pojaviti: najviše dvije fizičke osobe zaposlene kod istog poslodavca i samo jedna od osoba koja je starosni umirovljenik, osoba koja samostalno vodi knjige ili osoba zaposlena kod iste, te osoba zaposlena u d.o.o koja ima manje od deset zaposlenih.²¹

7.2.Rok i način otplate kredita

Primjer načina otplate kredita kod OTP banke za fizičke osobe.

Rok otplate kredita određuje se ovisno o visini kredita i kreditnoj sposobnosti klijenta – korisnika kredita. Otplate nenamjenskih i gotovinskih kredita vrši se u jednakim mjesečnim obrocima – anuitetima, koji se obračunavaju u valuti ugovora i uplaćuju u kunskoj protuvrijednosti po srednjem tečaju HNB-a na dan uplate. Kunski krediti otplaćuju se u jednakim mjesečnim odnosima anuitetima koji se obračunavaju i uplaćuju u kunama. Klijenti banke ugovaraju otplatu kredita putem trajnog naloga sa svog računa. Banka uplatu klijenta – korisnika kredita smatra izvršenom na dan kad je odobren žiro – račun banke. Prilikom svake uplate klijenta – korisnika kredita, banka naplaćuje dospjele obveze iz kredita, na način da najprije naplaćuje troškove i naknade, nakon toga kamate na sva dospjela potraživanja iz kredita koja nisu plaćena u ugovorenom roku, zatim redovne kamate i konačno glavnice. Uplaćeni višak sredstava (prije dospjeća ili prilikom podmirenja duga) po kreditu tretirat će se kao pretplata na kreditnom računu. Ista će biti korištena u slijedećem dospjeću, sukladno redoslijedu zatvaranja potraživanja ili će se na zahtjev klijenta sredstva prenijeti na njegov račun.²²

²¹ Otp banka d. d.: Opći uvjeti odobravanja nenamjenskih i gotovinskih kredita, (internet), raspoloživo na: https://www.otpbanka.hr/sites/default/files/dokumenti/opci-uvjeti-za-kredite-kreditne-kartice/ou-krediti-gotovinski_20140101.pdf, (21.08.2107.)

²² Otp banka d. d.: Opći uvjeti odobravanja nenamjenskih i gotovinskih kredita, (internet), raspoloživo na: https://www.otpbanka.hr/sites/default/files/dokumenti/opci-uvjeti-za-kredite-kreditne-kartice/ou-krediti-gotovinski_20140101.pdf, (21.08.2107.)

7. 3. Osiguranje obveze vraćanja kredita

Osiguranje ispunjenja korisnikove obveze vraćanja kredita jedno je od važnijih pitanja pri sklapanju ugovora o kreditu, pogotovo dugoročnih, kojima se korisnik obvezuje vraćati kredit i kroz nekoliko desetaka godina. Ispunjenje ove korisnikove obveze može se osigurati ugovaranjem s korisnikom ili trećom osobom jednog ili više pravnih odnosa tj. stvaranjem pravnih odnosa koji se obično nazivaju sredstvima ili instrumentima za osiguranje ispunjenja. Ta sredstva obično se dijele na stvarnopravna – gdje se ispunjenje obveze osigurava zasnivanjem nekog stvarnog prava na dijelu imovine dužnika ili trećega, kao što su zalag pokretnine, zalag prava, hipoteka na nekretnini, finducijarni prijenos vlasništva – i osobno pravna – gdje se ispunjenje obveze osigurava zasnivanjem zasbne obveznopravne tražbine banke prema dužniku ili trećem – kao što su pristupanje dugu, jamstvo, mjenična obveza, mjenično jamstvo, bankarsko jamstvo. U vezi s tim važno je reći kako zalaganje vrijednosnih papira u svrhu ispunjenja korisnikove obveze vraćanja kredita, ZOO izdvaja od ostalih sredstava osiguranja u tolikoj mjeri da ugovore o kreditu „na temelju“ zaloga vrijednosnih papira izdvaja kao posebnu vrstu ugovora o kreditu.²³

²³ GORENC, V. (2005): Komentar zakona o obveznim odnosima, RriF – plus, Zagreb, str. 1563.

8. KAMATE

Kamata je, u ekonomiji cijena koju plaća zajmoprimac onome koji mu posuđuje novac tj, zajmodavcu. Drugim riječima kamata je iznos koji se plaća da bi se "unajmio" određeni iznos novca za određeni period vremena. Iznos novca koji se posuđuje zove se glavnica, a postotak kamate koji se plaća na glavnici se zove kamatna stopa. Kamatne stope služe kao ključni indikator financijskih tržišta.

8.1. Stopa ugovorne kamate

Stopa ugovornih kamata između osoba od kojih barem jedna nije trgovac ne može biti viša od stope zakonskih zatezних kamata koja je za te odnose vrijedila na dan sklapanja ugovora, odnosno na dan promjene ugovorne kamatne stope, ako je ugovorna promjenjiva kamatna stopa, uvećana za polovinu te stope.

Stopa ugovornih kamata između trgovca odnosno trgovaca i osobe javnog prava ne može biti viša od stope zakonskih zatezних kamata koja je za te odnose vrijedila na dan sklapanja ugovora, odnosno na dan promjene ugovorne stope, ako je ugovorna promjenjiva kamatna stopa, uvećana za tri četvrtine te stope.

Ako su kamate ugovorne, ali nije određena njihova stopa, između osoba od kojih barem jedna nije trgovac, vrijedi kamatna stopa u visini četvrtine stope zakonskih zatezних kamata, a između trgovaca polovine stope zakonskih kamata određene sukladno stavku 1 ovog članka .

Ako su ugovorne kamate više od dopuštenih, primjenit će se najviše dopuštena kamatna stopa.

Stopa ugovornih kamata odnosi se na razdoblje od jedne godine. U smislu ovog Zakona osobe javnog prava su osobe koje su obvezne postupati po propisima o javnoj nabavi, osim trgovačkih društava.²⁴

²⁴ Narodne novine, (2015): Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, Čl.26.

8.2. Kamate na kamate

Ništetna je odredba ugovora kojom se predviđa da će na kamte, kad dospiju za isplatu, početi teći kamate ako ne budu isplaćene.

Ali se može uz ograničenje iz članka 26. Zakona o obveznim odnosima, unaprijed ugovoriti povećana godišnja kamatna stopa, ako dužnik ne isplati dospjele kamate na vrijeme.

Zatezne kamate na iznos neisplaćenih zateznih kamata ne mogu se zahtijevati dok ne prestane glavno novčano potraživanje iz kojeg kamate proizlaze, pa i kada je obračunata i utužena u apsolutnome iznosu.²⁵

8.3. Zatezne kamate

Dužnik koji zakasni s ispunjenjem novčane obveze duguje, pored glavnice, i zatezne kamate. Stopa zateznih kamata na odnose iz trgovačkih ugovora i ugovora između trgovca i osobe javnog prava određuje se, za svako polugodište, uvećanjem prosječne kamatne stope na stanja kredita odobrenih za razdoblje dulje od godine dana nefinancijskim trgovačkim društvima izračunate za referentno razdoblje koje prethodi tekućem polugodištu za pet postotnih poena, a u ostalim odnosima za tri postotna poena. Stopa zateznih kamata odnosi se na razdoblje od jedne godine.²⁶

²⁵ Narodne novine, (2015): Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, Čl.27

²⁶ Narodne novine, (2015): Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, Čl.29

9. RASKID I OTKAZ UGOVORA O KREDITU

9.1. Raskid ugovora o kreditu

Prema članku ZOO-a čl.1024 :

- 1) Korisnik kredita može raskinuti ugovor prije nego što je počeo koristiti kredit.
- 2) Korisnik kredita može vratiti kredit i prije roka određenog za vraćanje, ali je i dužan o tome unaprijed obavijestiti banku.
- 3) U oba slučaja korisnik kredita dužan je nadoknaditi štetu ako ju je davatelj kredita pretrpio.
- 4) U slučaju vraćanja kredita prije određenog roka banka ne može uračunati kamate za vrijeme od dana vraćanja kredita do dana kada ga je po ugovoru trebalo vratiti.

Pravo na jednostrani raskid ugovora prema riječima stavka 1., korisnik ima „prije nego što je počeo koristiti kredit“ što se ne može shvatiti doslovce nego tako da on to pravo ima do trenutka kad mu banka ugovorenu svotu stavi na raspolaganje.

Pravo na vraćanje kredita prije roka znači pravo na vraćanje prije ugovorenog roka, tj. pravo na vraćanje počevši već od samog trenutka kad je korisniku svota stavljena na raspolaganje. Stavak 4. izrijekom određuje kako u slučaju prijevremenog vraćanja kredita banka nema pravo na kamate na razdoblje od trenutka (prijevremenog) vraćanja pa do ugovorenog dospjeća.²⁷

9.2 Otkaz ugovora o kreditu

Prema članku ZOO – a 1023.:

- 1) Ugovor o kreditu banka može otkazati prije isteka ugovorenog roka ako je kredit korišten protivno ugovorenoj namjeni.
- 2) Ugovor o kreditu banka može otkazati prije isteka ugovorenog roka i u slučaju insolventnosti korisnika čak i kada nije utvrđena sudskom odlukom, u slučaju prestanka pravne osobe ili smrti korisnika, ako bi u tim slučajevima davatelj kredita došao u bitno nepovoljniji položaj.

²⁷ GORENC, V. (2005): Komentar zakona o obveznim odnosima, RRiF – plus, Zagreb, str. 1566.-1567.

Ad1) Pretpostavka mogućnosti primjene st.1. jest da je ugovornom o kreditu utvrđena namjena za koju će korisnik koristiti sredstva što mu se stavljaju na raspolaganje, ako ta namjena nije ugovorena, primjena st.1. ne dolazi u obzir. Ako je kredit namjenski, a rok vraćanja nije ugovoren, nenamjensko korištenje sredstava isključit će primjenu članka 504. – koja određuje dva mjeseca kao najkraći otkazni rok – ugovor će biti raskinut u trenutku kad korisnik primi izjavu o otkazu i odmah će biti dužan vratiti kredit.

Ad2) Promatrana odredba ustanovljuje pravo branke na jednostrani raskid ugovora o kreditu otkazom korisniku u slučaju kad bi banka došla „ u bitno nepovoljniji položaj “ zbog insolventnosti korisnika, prestanka pravne osobe koja je korisnik te smrti korisnika. Prema tome, za nastanak ovog bankinog prava potreban je kumulativni nastanak bitno nepovoljnijeg položaja banke i jedne od tri navedene okolnosti, dok sam nastavak jedne od tri okolnosti nije dovoljan.²⁸

²⁸ GORENC, V. (2005): Komentar zakona o obveznim odnosima, RRiF – plus, Zagreb, str. 1564-1565.

10 . LOŠI KREDITI

Bankovni kredit smatra se lošim ako dužnik više od 90 dana nije platio ugovorene rate ili kamate. Loši krediti nazivaju se i nenaplativim potraživanjima.

Kredit koji se otplaćuje osigurava kamatni prihod koji je banci potreban za ostvarivanje dobiti i odobravanje novih kredita. Ako klijent 90 ili više dana ne ispunjava dogovorene uvjete otplate, banka mora izdvojiti više sredstava za slučaj da se kredit ne otplati. Time se smanjuje njezina sposobnost odobravanja novih kredita.

Za dugoročan uspjeh banka treba zadržati najnižu moguću razinu loših kredita kako bi i dalje ostvarivala dobit od novih kredita klijentima.

Ako banka ima previše loših kredita u svojoj bilanci, njezina profitabilnost pada jer više ne može zaraditi dovoljno novca od kreditnog poslovanja. Osim toga, mora izdvojiti više novca kao zaštitu za slučaj da u nekom trenutku mora djelomično ili potpuno otpisati kredit.

Gospodarstvo europodručja uvelike ovisi o bankovnom kreditiranju.

Instrumenti monetarne politike oblikuju se uzimajući to u obzir. ESB može povisiti ili sniziti kamatne stope koje banke plaćaju ako žele od njega posuditi novac. Time može utjecati na cijenu kredita u privatnom sektoru i tako osigurati da se inflacija održi na razini ispod, ali blizu 2 % u srednjoročnom razdoblju.

No ako su banke preopterećene lošim kreditima, ne mogu odobravati dovoljno kredita, zbog čega taj mehanizam utjecaja na kamatne stope u privatnom sektoru postaje manje učinkovit.²⁹

10.1 Udio loših kredita u RH u 2016. godini

Po podacima središnje banke (prema metodologiji ESA 2010), od ukupno 261,2 milijarde kuna kredita kod banaka u Hrvatskoj krajem prošle godine 36,06 milijardi kuna je u kategoriji djelomično nadoknadivih i potpuno nenadoknadivih kredita.

Udio loših kredita tako je prvi put od kraja 2012. godine pao ispod 14 posto, na 13,80 posto.

²⁹Europska središnja banka (2016): Što su loši krediti, (internet), raspoloživo na: <https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/npl.hr.html>, (14.08.2017)

Statistika HNB-a, također, pokazuje da udio loših kredita pada šesto tromjesečje za redom odnosno od sredine 2015. godine, kada je zabilježen i najveći udio od 17,34 posto.

Pad tzv. loših kredita iz središnje banke u svojim publikacijama objašnjavaju i nominalnim smanjenjem plasmana krajem prošle u odnosu na 2015. godinu, što odražava djelomični otpis kredita stanovništvu vezanih uz švicarski franak (šest milijardi kuna u razdoblju od studenoga 2015. do prosinca 2016.) te prodaju loših plasmana banaka.

U prošloj su godini, pokazuju najnoviji podaci HNB-a, banke prodale ukupno 5,97 milijardi kuna bruto knjigovodstvenog iznosa potraživanja, znatno više od 2,8 milijardi kuna djelomično nadoknadivih i potpuno nenadoknadivih potraživanja koje su prodale 2015. godine.

Podaci središnje banke pokazuju da nefinancijska društva odnosno poduzeća i dalje imaju znatno veće probleme sa servisiranjem svojih obveza, ali i da se kod njih bilježi veći pad udjela tzv. loših kredita.

Krajem 2016. godine od ukupno 83,4 milijarde kuna kredita poduzećima u kategoriji djelomično nadoknadivih i potpuno nenadoknadivih bio je iznos od 23,6 milijardi kuna, što je udjel od 28,30 posto. U odnosu na tromjesečje prije odnosno kraj rujna prošle godine taj je udio kod poduzeća smanjen za 1,69 postotnih bodova, a na godišnjoj razini, u odnosu na kraj 2015. godine, za 6,37 postotnih bodova.

Građani su krajem prošle godine imali 113,2 milijarde kuna kredita od čega je udio loših bio 10,33 posto, što je iznos od 11,7 milijardi kuna u kategoriji djelomično nadoknadivih i potpuno nenadoknadivih kredita. Udio tzv. loših kredita kod građana krajem prošle godine je bio 0,73 postotna boda manji nego krajem rujna 2016. godine, a 1,85 postotnih bodova manji nego krajem 2015. godine.

Stanovništvo je najviše zaduženo putem stambenih kredita. Krajem prošle godine ti su krediti iznosili 48,2 milijarde kuna, a upitna je naplata 8,17 posto tog iznosa ili 3,9 milijardi kuna.

Po iznosu kod stanovništva slijede gotovinski nenamjenski krediti s ukupno 40,7 milijardi kuna, a krajem 2016. kod tih je kredita udio loših bio 7,52 posto, što je iznos od oko 3,1 milijarde kuna.

Visoka rizičnost naplate kredita od građana pokazuje se kod ostalih kredita, gdje udio djelomično nadoknadivih i potpuno nenadoknadivih krajem prošle godine iznosi 31,02 posto, te kod hipotekarnih kredita, gdje je udio loših 30,09 posto.³⁰

10.2 Udio loših kredita u CHF u 2016. Godini

Podaci HNB-a o kvaliteti kredita po valutama pokazuju izrazit pad iznosa kredita u švicarskim francima, što je posljedica konverzije tih kredita, ali i izuzetno visoku rizičnost preostalih kredita u francima.

Po podacima HNB-a, krajem prošle godine ukupni su krediti vezani uz švicarskih franak iznosili 2,6 milijardi kuna, no, pritom je upitna naplata čak 66,31 posto tog iznosa odnosno 1,7 milijardi kuna.

Građani su krajem 2016. imali 1,6 milijardi kuna kredita vezanih uz švicarski franak, od čega je u kategoriji djelomično nadoknadivih i potpuno nenadoknadivih iznos od gotovo 1,1 milijardu kuna, što je udjel od 66,72 posto.

Još veći je udjel loših kredita vezanih uz švicarac kod poduzeća i iznosi 77,16 posto. Naime, od 780,6 milijuna kuna kredita vezanih uz švicarski franak poduzeća imaju problema s otplatom iznosa od 602,3 milijuna kuna.

Kod kredita odobrenih u kunama bez valutne klauzule udio loših kredita je 13,08 posto, odnosno od ukupno 90,1 milijarde kuna kunskih kredita (bez valutne klauzule), djelomično nadoknadiv i potpuno nenadoknadiv je iznos od 11,8 milijardi kuna.³¹

³⁰ Tportal.hr (2017): Kriza u Agrokoru zaustavila pad udjela loših u ukupnim kreditima, (internet), raspoloživo na: <https://www.tportal.hr/biznis/clanak/kriza-u-agrokoru-zaustavila-pad-udjela-losih-u-ukupnim-kreditima-20170605> (14.08.2017)

11. KREDITI S VALUTNIM KLAUZULAMA

Valutna klauzula je uglavnom prisutna u ugovorima o kreditu, dok se pri ugovaranju depozita potrošači uglavnom štite od smanjenja vrijednosti domaće valute na način da ugovaraju prave devizne depozite.

Valutna klauzula je instrument zaštite kojom se iznos neke ugovorene veličine veže uz tečaj strane valute, a u ugovorima s kreditnom institucijom znači da se odobreni iznos (kredit) ili primljeni iznos (depozit/štednja) kunkskih sredstava tijekom ugovornog odnosa korigira za promjenu vrijednosti tečaja strane valute (uz koju je valutna klauzula vezana) u odnosu na domaću valutu.

U ugovorima o kreditu koji su ugovoreni s valutnom klauzulom vezanom uz neku stranu valutu iznos odobrenoga kredita nominiran je u stranoj valuti, ali se sva plaćanja po takvom kreditu obavljaju u domaćoj valuti. Tako se pri odobravanju kredita nominiranog u stranoj valuti iznos kredita isplaćuje u kunama primjenom tečaja strane valute u odnosu na kunu koji vrijedi na dan isplate, a na isti način dužnici izračunavaju svoju obvezu plaćanja pri dospijeću konkretne rate/anuiteta po kreditu. Pritom su kreditne institucije do početka kolovoza 2013. godine imale mogućnost ugovarati primjenu različitih vrsta tečajeva koji su se rabili za preračunavanje obveze isplate i naplate, pa se vrlo često ugovarala primjena kupovnog tečaja za stranu valutu pri isplati kredita, a za naplatu dospjelih obveza ugovarala se primjena prodajnog tečaja. Međutim, od izmjene regulative (Zakon o kreditnim institucijama članak 302. stavak 6.) u 2013. godini kreditne institucije, u depozitno-kreditnim poslovima s potrošačima koji su ugovoreni s valutnom klauzulom, obvezne su primijeniti srednji tečaj HNB-a odgovarajuće strane valute u odnosu na kunu, a koji važi na dan transakcije.

Kod ugovora o kreditu s valutnom klauzulom obveza dužnika se povećava ako se poveća vrijednost strane valute (u kojoj je nominiran kredit) u odnosu na domaću valutu, a obrnuta je situacija ako dođe do smanjenja vrijednosti strane valute u odnosu na vrijednost domaće valute, odnosno tada se obveza dužnika smanjuje.³²

³¹ Tportal.hr (2017): Kriza u Agrokoru zaustavila pad udjela loših u ukupnim kreditima, (internet), raspoloživo na: <https://www.tportal.hr/biznis/clanak/kriza-u-agrokoru-zaustavila-pad-udjela-losih-u-ukupnim-kreditima-20170605> (14.08.2017)

³² Hrvatska narodna banka: Informacije za potrošače, Valutna klauzula, (internet), raspoloživo na: https://www.hnb.hr/o-nama/zastita-potrosaca/informacije-za-potrosace/valutna-klauzula?p_auth=JfynzPmp&p_p_id=101_INSTANCE_8cbe9fd31f&p_p_lifecycle=1&p_p_state=exclusive&p_p_mode=view&_101_INSTANCE_8cbe9fd31f_groupId=20182&_101_INSTANCE_8cbe9fd31f_targetExtensio

12. SLUČAJ FRANAK

Preko 100.000 građana Republike Hrvatske ugovorilo s bankama u Republici Hrvatskoj, koje su u stranome vlasništvu, kredite vezane uz valutnu klauzulu švicarski franak (CHF). Velika većina ostalih građana ugovorila je kredite s valutnom klauzulom euro, a jako mali dio kredite bez valutne klauzule. Ponuda pravih kunskih kredita u zemlji u kojoj je kuna jedino sredstvo plaćanja bila je vrlo ograničena i izrazito nepovoljna. Budući da je bilo vrlo uobičajeno ugovoriti kredit s valutnom klauzulom, sve do 2010. i 2011. godine nitko nije govorio o valutnoj klauzuli kao o nečemu lošem, štetnom, nepoštenom, sredstvom za zaradu ekstra profita i slično.

CHF je počeo značajno rasti u odnosu na sve svjetske valute, pa tako posredno i u odnosu na hrvatsku kunu. Zbog toga su svi građani koji su podigli kredite s valutnom klauzulom CHF došli u vrlo nezavidnu situaciju. Situaciju na rubu životne katastrofe. Franak je u svojim najvećim vrijednostima narastao i do 70% u odnosu na početne vrijednosti koje je imao tada kada su građani dizali kredite u kuskim protuvrijednostima. Tako se događalo da su rate koje su na početku kredita iznosile 4.000 kn narasle do 7.000 pa čak i 8.000 kn, dok su glavnice u kuskim iznosima nakon višegodišnje redovne otplate umjesto da se smanje – narasle.

Usljed enormnog porasta kreditnih rata, ugroženi građani počeli su međusobno komunicirati putem interneta i ta gupra ljudi s istim problemom odlučila je oformiti udrugu s jednim temeljnim ciljem – proučiti uvjete ugovaranja spornih kredita, pronaći nezakonitosti i tužiti banke koje su dovele građane na rub bankrota odnosno na rub životne egzistencije. I tako je 2011. godine osnovana Udruga Franak – udruga koja nam je svima poznata po tome što je dobila prvostupanjsku nepravomoćnu presudu protiv 8 banaka koje su plasirale kredite s valutnom klauzulom CHF. Tužbu je podnijela udruga Potrošač, međutim glavni inicijator jest Udruga Franak. Danas Udruga Franak ima preko 13.000 članova, što ju čini stvarno respektabilnom civilnom udrugom u Republici Hrvatskoj.³³

[n=pdf&_101_INSTANCE_8cbe9fd31f_struts_action=%2Fasset_publisher%2Fexport_journal_article&_101_INSTANCE_8cbe9fd31f_articleId=174033](#), (16.08.2017)

³³Udruga franak (2013): „Slučaj franak“, (internet), raspoloživo na: <http://udrugafanak.hr/slucaj-franak-sazetak/> (17.08.2017)

12.1. Tužba

Podizanjem tužbe protiv banaka te medijskim istupima Udruga Franak značajno je podigla svijest građana o načinu poslovanja hrvatskih banaka.

Otkrivena je jedna očigledna nezakonitost, na koju nitko nije obraćao pažnju. Naime, većina ugovora s promjenjivom kamatnom stopom ugovorena je na nezakonit način. Odredba u ugovoru koja govori o promjenjivoj kamatnoj stopi ništetna je i samim time neprimjenjiva u većini ugovora. Unatoč tome, ona se primjenjuje, zato jer o ništetnosti ugovornih odredaba mora odlučiti sud. Kao što je poznato, Trgovački sud u Zagrebu tako je i odlučio.

Prema Zakonu o obveznim odnosima objekt ugovorne obveze jest činidba koja mora biti ili određena ili odrediva. Da bi činidba bila odrediva, moraju biti ugovoreni podaci na temelju kojih se činidba provodi ili treba biti ugovoreno da će činidbu odrediti treća osoba (a to nije niti dužnik, niti banka vjerovnik). Promjena kamatne stope jest jedna takva činidba. Kamata je u biti cijena kredita. Budući da je u većini ugovora ugovoreno da promjenjivu kamatu određuje banka na temelju svoje interne odluke (dakle, jedna od ugovornih strana, a ne treća osoba), to je u suprotnosti sa Zakonom o obveznim odnosima te je kao takvo ništetno. Dakle, unatoč tome što je potpisan pristanak na takav posao, ipak se takva ugovorna odredba smatra ništetnom i time nevažećom

Sve što se na temelju ugovorne ništetnosti stekne, smatra se stjecanjem bez osnove, pa se tako naplaćena sredstva moraju vratiti onome od koga su naplaćena. U tome smjeru ide i nepravomoćna presuda kojom je određeno da kamata mora biti fiksna i to onakva kakva je bila na početku ugovornog odnosa u svim kreditima s valutnom klauzulom CHF. Isto je primjenjivo i na druge kredite, ali će dužnici, ako budu htjeli ostvariti svoja prava, to morati ostvariti privatnim tužbama.

Osim toga je utvrđeno da potrošači nisu bili upozoreni na rizik koji predstavlja valutna klauzula CHF.

Činjenica jest da su građani navučeni na jeftine kredite, ali ti krediti nisu bili baš toliko silno jeftiniji od kredita s klauzulom euro kao što se to sada prikazuje. Ti krediti bili su u ukupnim iznosima jeftiniji za 10-15%. Netko tko radi za plaću i ima samo taj izvor prihoda, planirao je svoju budućnost na temelju tih 10-15%. Računao je da će i u budućnosti otplata biti nešto manja od drugih kredita u istim kunkskim iznosima. Nitko se nije nadao niti je očekivao

enormni porast cijene rata kredita s valutnom klauzulom CHF. U tim trenucima je CFF bio povijesno nizak, te su iz tog razloga banke bile dužne postupiti savijesno i o tome informirati korisnike kredita, kako bi znali razumno preuzeti rizik za vezivanje sa CHF klauzulom.³⁴

12.2. Presuda

Trgovački sud u Zagrebu odnosno sudac Radovan Dobronić, presudio je da su banke krive, da su stvarno ugovorile ništetne ugovorne odredbe u vezi s valutnom klauzulom CHF i promjenjivom kamatnom stopom te je naložioda se u svim ugovorima s valutnom klauzulom CHF glavnice moraju prikazati u kunskim iznosima prema tečaju franka na početku kredita te da se sve kamate moraju prikazati kao fiksne kamate koje su početno ugovorene.

Banke nisu u cijeni potrošače obavijestiti o svim bitnim parametrima vezanim za donošenje valjane odluke utemeljene na potpunoj obavijesti. Banke su bile dužne obavijestiti sve klijente o povijesnoj niskoj razini CHF i svim pripadajućim rizicima prihvaćanjem takvog ugovora. Zbog svih tih propusta posljedica je uneravnotežen odnos u pravima i obvezama ugovornih strana.

Možemo zaključiti da valutna klauzula uistinu nikada nije trebala biti ozakonjena i da su se svi novčani plasmani mogli vezati umjesto uz valutnu klauzulu uz službeni indeks inflacije.

Osam banaka koje posluju u RH izgubile su spor: Zagrebačka banka, Privredna banka, OTP banka, Splitska banka, Volksbank, Raiffeisenbank, Erste & Steiermarkische Bank i Hypo Alpe-Adria-Bank.

³⁴Udruga franak (2013): „Slučaj franak“, (internet), raspoloživo na: <http://udrugafanak.hr/slucaj-franak-sazetak/> (17.08.2017)

13. ZAKLJUČAK

Kredit je novčani dužničko vjerovnički odnos u kojem vjerovnik kredita najčešće banka, ustupa određenu ugovorenu svotu novca dužniku na određeno ugovoreno vrijeme, a dužnik se obvezuje vratiti posuđenu glavnicu i na nju pripadajuću odgovarajuću kamatu. Ugovor o kreditu je formalan pravni posao, sklapa se u pisanom obliku i najčešće sadrži odredbe o iznosu kredita, uvjetima davanja i načinu vraćanja kredita. Ugovor o kreditu je nastao iz ugovora o zajmu. Postoji više vrste kredita. U najširem smislu to su namjenski i nenamjenski kredit, zatim kratkoročni, srednjoročni i dugoročni, domaći i inozemni krediti i ostali krediti. S obzirom na rizik koji sa sobom nosi kredit od ne ispunjena ugovorne činidbe tj. povrata kredita, banke se na mnoge načine osiguravaju kako bi rizik svele na minimum. Tako postoje razna jamstva, zalog nekretnina, zalog vrijednosnih papira, zalog pokretnina i sl.

U nedostatku vlastitog kapitala, pojedinac kao i poslovni subjekt primoran je posegnuti za tuđim kapitalom tj. kreditom. Suvremeno gospodarstvo i brzina optjecaja novca doveli su do toga da je je vrlo lako i brzo moguće svakom pojedincu doći do kredita. Kredit se u današnjem svijetu podrazumjeva kao nešto bez čega prosječan pojedinac ne može ostvariti temelj egzistencijalne sigurnosti, što je posebno vidljivo kod kupovine nekretnine, pa čak i pokretnina. Upravo zbog takve svijesti kod ljudi, a i kod poslovnih subjekata, te zbog sveprisutnosti banaka koje i svojim marketinškim propagandama žele još više kredit prikazati kao nešto puno manje ozbiljno nego što to uistinu i je, potrebno je sustavno educirati potencijalne korisnike kredita o svim rizicima koje takvo zaduživanje sa sobom nosi. U dokaz ovoj tvrdnji ide i slučaj franak koji je cijelu zemlju digao na noge, upravo jer banke nisu postupile savijesno i korisnike upozorile kakva je uistinu valuta CHF i kakav je njen trend, pa je 120000 ljudi u Hrvatskoj uzelo takve kredite s klauzulom u CHF i usljed velikog rasta tečaja rate su im se povisile u značajnoj mjeri. Zbog svih ovih neugodnih iskustava, sadržaj ugovora o kreditu potrebno je sastaviti na potpuno razumljiv način korisniku kredita i potrebno je sve štetne odredbe izuzeti iz ugovora, a one potencijalno štetne unaprijed predstaviti i informirati korisnika kredita.

14. SAŽETAK

U ovom radu pokušalo se u kratkim crtama izvući najbitnije informacije o kreditu i kreditiranju općenito, s posebnim naglaskom na ugovor o kreditu s pravnog aspekta kredita.

U suvremenom gospodarstvu kreditiranje je neizostavan izvor novca, kojim se nadomješta nedostatak vlastitog novca. Za kreditom posežu kako privatne, fizičke osobe, tako i pravne osobe tj. poslovni subjekti. Zbog velike brzine razvoja gospodarstva velik je optjecaj novca te samim time i ponuda novca, što kredit čini sve dostupnijim.

Ugovor o kreditu je formalno pravni posao koji mora biti sklopljen u pisanoj formi.

Ugovor o kreditu treba razlikovati od ugovora o zajmu. Ugovor o kreditu nastao je iz ugovora o zajmu.

Kredit je dvostrani odnos kod kojeg obje strane trebaju biti svjesne svojih obveza. Dužnik treba biti svjestan da je svoje obveze dužan ispuniti na vrijeme kako je i dogovoreno, a vjerovnik treba postupati kako je dogovoreno i ne smije imati nikakve skrivene namjere i prešutiti klijentu sve informacije koje su mu potrebne za donošenje prave odluke o ulasku u kreditni odnos.

Dužnik je dužan vratiti posuđenu glavnica uvećanu za određenu kamatu koja je utvrđena u sklopljenom ugovoru o kreditu.

Postoje razne vrste kredita koje se dijele prema namjeni, prema zemlji podrijetla, prema ročnosti i sl.

Kreditni odnos se može i raskinuti ako se dogode okolnosti koje su za to predviđene.

Postoje i krediti s valutnim klauzulama, zbog kojih je se u RH dogodio i tzv. „Slučaj franak“.

Ključne riječi: kredit, ugovor o kreditu, ugovor o zajmu, Zakon o obveznim odnosima

15. SUMMARY

In this paper, It has been tried in short lines to draw the most important information about credit and lending in general, with a special emphasis on credit agreement on the legal aspect of the loan.

In the moder economy, lending is an inevitable source of money, replacing the lack of own money. Credit is provided for private, natural persons as well as by legal entities, ie buisness entities. Because of high speed of development of the economy, there is a large circulation of money, and the supply of money, which makes the loan more accessible.

A credit agreement is a formal legal trancaction that must be concluded in writing form.

Credit agreement shold differ from loan contract. Credit agreement was created from a loan contract

Credit is a two- way relationship whereby both parties needs to be aware of their obligations. The debtor shold be aware that his obligations are to be fulfilled on time as agreed and the creditor shold act as agreed and must noc have any hidden intentions and confuse the client with all the information he needs to make the right decision on enterin a credit relationship.

The debtor is obliged to retur the borrowed principal increased for a certain interest determined in the concluded loan agreement.

There are various type of loans that are divided by purpose, by contry of origin, by maturity, ect.

A credit relationship can also be terminated if the circumstances foreseen for it occur.

There are also loans with currency clauses, which in Croatia have caused the so-called „ The Cause of Frank“.

Keywords: loan, credit agreement, loan contract, mandatory relationship law

16. LITERATURA

1. Europska središnja banka (2016): Što su loši krediti, (internet), raspoloživo na: <https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/npl.hr.html>, (14.08.2017)
2. Gorenc, V. (2005): Komentar zakona o obveznim odnosima, RriF – plus, Zagreb, str.1560-1570.
3. Gorenc, V. (1995): Trgovačko pravo – ugovori, Školska knjiga, Zagreb, str.204.
4. Gorenc, V. (2000): Trgovačko pravo – ugovori, Školska knjiga, Zagreb, str. 231.
5. Gudelj, R. (2015): Ugovor o kreditu, Diplomski rad, Pravni fakultet Split
6. Hrvatska narodna banka: Informacije za potrošače, Valutna klauzula, (internet), raspoloživo na: https://www.hnb.hr/o-nama/zastita-potrosaca/informacije-za-potrosace/valutna-klauzula?p_auth=JfynzPmp&p_p_id=101_INSTANCE_8cbe9fd31f&p_p_lifecycle=1&p_p_state=exclusive&p_p_mode=view&_101_INSTANCE_8cbe9fd31f_groupId=20182&_101_INSTANCE_8cbe9fd31f_targetExtension=pdf&_101_INSTANCE_8cbe9fd31f_struts_action=%2Fasset_publisher%2Fexport_journal_article&_101_INSTANCE_8cbe9fd31f_articleId=174033, (16.08.2017)
7. Krediti Štednja: Kredit i kreditni ciklus, (internet), raspoloživo na: <http://kreditistednja.com/kredit-i-kreditni-ciklus/43-kredit-i-kreditni-ciklus>, (07.08.2017.)
8. Narodne novine (2015): Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine d. d. , Zagreb, broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15
9. Obiteljske financije: Kreiranje kredita, (internet), raspoloživo na: <http://www.obiteljskefinancije.com/kreiranje-kredita/42-kreiranje-kredita>, (07.08.2017.)
10. Otp banka d. d.: Opći uvjeti odobravanja nenamjenskih i gotovinskih kredita, (internet), raspoloživo na: https://www.otpbanka.hr/sites/default/files/dokumenti/opci-uvjeti-za-kredite-kreditne-kartice/ou-krediti-gotovinski_20140101.pdf, (21.08.2107.)
11. Tportal.hr (2017): Kriza u Agrokoru zaustavilapad udjelo loših u ukupnim kreditima, (internet), raspoloživo na: <https://www.tportal.hr/biznis/clanak/kriza-u-agrokoru-zaustavilapad-udjela-losih-u-ukupnim-kreditima-20170605> (14.08.2017)
12. Udruga franak (2013): „Slučaj franak“, (internet), raspoloživo na: <http://udrugafanak.hr/slucaj-franak-sazetak/> (17.08.2017)
13. Wikipedija: Kredit, (internet), raspoloživo na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Kredit>, (07.08.2017.)

